

Η θεωρία περί των προαγγέλων του Ιησού, και οι πηγές των υποστηρικτών της - (Β΄: Το θεολογικό σύστημα Ελλήνων και χριστιανών)

Στο πρώτο μέρος είχα αναφερθεί στην προσπάθεια παραπλάνησης των εθνικών μέσω των πλαστογραφημένων «σιβυλλικών» χρησμών, αρχικά από τους Ιουδαίους και έπειτα από τους χριστιανούς. Είχα αναφέρει την σοβαρότατη μαρτυρία του φιλοσόφου Κέλσου ότι οι χριστιανοί από την εποχή του (γύρω στο 178 που γράφεται ο «Αληθής λόγος»), είχαν κιάλας προβεί στην παραχάραξη των χρησμών. Γράφει συγκεκριμένα: *«Υμείς δε καν Σίβυλλαν, η χρώνται τινές υμών, εικότως αν μάλλον προεστήσασθε ως του θεού παίδα· νυν δε παρεγγράφειν μεν εις τα εκείνης **πολλά και βλάσφημα** εική δύνασθε, τον δε βίω μεν επιρρητοτάτω θανάτω δε οικίστω χρησάμενον θεόν τίθεσθε»* (PG τ. 11, σ. 1497).

Πολλά πρόσθεταν («παρεγγραφείν»), τα οποία χαρακτηρίζονται από τον Κέλσο ως «βλάσφημα». Για να καταλάβουμε ποια είναι αυτά και τι εννοεί, πρέπει να έχουμε υπόψη μας το ελληνικό ενοθεϊστικό θεολογικό σύστημα, και ότι προσπάθησαν οι χριστιανοί να το ανατρέψουν και να το μετατρέψουν σε μονοθεϊστικό, αλλάζοντας την τάξη των ανωτέρων οντοτήτων.

Το θεολογικό σύστημα των Ελλήνων και των χριστιανών

Το ελληνικό θεολογικό σύστημα είναι αρκετά πολύπλοκο, με πολλές υποδιαίρεσεις και διακρίσεις. Το χριστιανικό είναι απλούστερο. Αποφεύγοντας τις λεπτομέρειες, θα αρκεστούμε μόνο σε όσα είναι απαραίτητα, προκειμένου να κατανοήσουμε το όλο σκεπτικό. Δεν θα αναφερθώ στη «δημιουργία», καθώς και εδώ έχουμε χιλιάδες διαφορές και θα χρειαζόνταν πάρα πολλές διευκρινήσεις, ξεφεύγοντας ίσως από

το θέμα μας. Να τονιστεί όμως ιδιαιτέρως ότι το ελληνικό σύστημα δεν έχει καμία σχέση με τον παν-θεϊσμό, το οποίο είναι κάτι άλλο.

Το ελληνικό σύστημα, λοιπόν, είναι ενοθεϊστικό. Από το Εν ή το Αγαθόν, ή το Αίτιον (που θεωρείται η Πηγή), προέρχονται όλα τα υπόλοιπα γένη των ανώτερων και κατώτερων όντων. Το Εν ορώντας τον εαυτόν του δημιουργεί τον Νου. Από την υπερχείλιση του Νου προκύπτει η Ψυχή. Αυτές είναι οι υποστάσεις του θεού, και αναλύονται στις «Εννεάδες» του Πλωτίνου. Η κατώτερη υπόσταση αποβλέπει στην ανώτερη. Οι υπόλοιπες οντότητες από τις ανώτερες μέχρι τις κατώτερες αποτελούν απορροές. Κατά την απορροή από το ανώτερο προς το κατώτερο ή αλλιώς κατά τη πρόοδο, δημιουργούνται σειρές. Για παράδειγμα, ο Ερμής και η Ίρις θεωρούνται αγγελιαφόροι. Όμως, ο Ερμής ανήκει στην θεϊκή και η Ίρις στην αγγελική τάξη. Η τάξη τους είναι διαφορετική, και η Ίρις θεωρείται της σειράς του Ερμού. Θα μπορούσε εδώ να γίνει λόγος και περί ανθρωπίνων ψυχών που θεωρούνται της ίδιας σειράς, σε κατώτερη ιεραρχική θέση από την Ίριδα. Όσο πιο κάτω βρίσκεται ένα ον, τόσο εγγύτερα είναι στον κόσμο της ύλης ή της γενέσεως. Το αμέσως επόμενο μετέχει του ανωτέρου του λόγω της ομοιότητας (ενώ δεν συμβαίνει το αντίθετο), και κάθε αίτιο που παράγει άλλα, μένει στον εαυτό του. Δηλαδή, δεν μειώνεται το ίδιο, ούτε μεταβάλλεται στα αιτιατά. Τα αιτιατά μετέχουν στα αίτιά τους, χωρίς να είναι το ίδιο με αυτά. Στο βαθμό που το παράγωγο έχει κάποια ταυτότητα με το αίτιό του, μένει μέσα στο αίτιο, και στο βαθμό που είναι διαφορετικό, βγαίνει από αυτό. Έτσι δημιουργείται/ προκύπτει η ετερότητα χάρη στην διαφορετικότητα με το αίτιο, ενώ διαφυλάσσεται η ταυτότητα χάρη στην ομοιότητα με το αίτιο. Υπάρχει σύνδεση του ενός αιτίου με το άλλο, και το κάθε επί μέρους αιτιατό με το αίτιό του. Για παράδειγμα, αυτό που είναι αίτιο για το επόμενό του, το ίδιο είναι (και) αιτιατό ως προς το προηγούμενό του. Η αλληλουχία αυτή δίνει το δικαίωμα της επιστροφής του κατωτέρου στο ανώτερο. Όλα συνδέονται οργανικά μέσω της Ψυχής, η οποία είναι απορροή του Νου, στον οποίο περιλαμβάνονται όλα τα αθάνατα και αναλλοίωτα. Ο Νους είναι η αντανάκλαση του Ενός.

Σε αντίθεση με αυτά, το χριστιανικό σύστημα είναι μονοθεϊστικό. Αυτό σημαίνει ότι σύμφωνα με αυτό υπάρχει ένας άκτιστος θεός ενώ όλα τα υπόλοιπα όντα είναι κτιστά. Δεν υπάρχει η έννοια της απορροής αλλά της κτίσης εκ του μηδενός. Η σχέση του άκτιστου θεού με τον κόσμο (είτε μιλάμε για τον πνευματικό είτε για τον υλικό) είναι ενεργειακή, και στηρίζεται στην χάρη. Η ενέργεια του θεού είναι το επόμενο της ουσίας του χωρίς να ταυτίζεται με αυτήν, και είναι εκείνη που

δίνει ζωή στο κάθε τι. Για αυτό και στις Γραφές παρουσιάζεται ο Γιαχβέ να έχει τον πλήρη έλεγχο επί της κτίσης, ώστε όχι μόνο να μπορεί να την κακομεταχειρίζεται και να καταστρέφει όποτε θέλει, αλλά να δίνει την εξουσία, την άδεια, και την εντολή να κάνουν το ίδιο και οι «εκλεκτοί» του, όταν αυτό εξυπηρετεί τα σχέδιά του. Για αυτό έχουμε εντολή κατακυρίευσης της γης (προς τους λεγόμενους «πρωτόπλαστους»), ή εντολές καταστροφής ιερών «ειδωλολατρικών» αλσών αλλά και γενοκτονιών. Και ενώ στις εθνικές θρησκείες έχουμε ιερά άλση αφιερωμένα σε θεούς, όπως φυτά και ζώα, στον Ιουδαίο-χριστιανισμό τίποτα.

Μετά από αυτά, εύκολα μπορούμε να κατανοήσουμε το γιατί οι εμπνευστές των τέτοιων είδους «ελληνοχριστιανικών» συνθέσεων, «έπρεπε» να υποβιβάσουν τους θεούς του ελληνικού συστήματος σε αγγέλους, και μάλιστα σε προαγγέλους του Ιησού!

Τα πυθαγόρεια «Χρυσά Έπη» ξεκινούν: *«Αθανάτους μεν πρώτα θεούς, νόμω ως διάκειται τίμα, και σέβου όρκον, έπειθ' ήρωας αγαυούς, τους τε καταχθονίους σέβε δαίμονας έννομα ρέζων»* (στ. 1-3).

Είναι οι αθάνατοι θεοί που διακρίνονται από τους αγαυούς (φωτεινούς και αγαθούς) ήρωες, και τους καταχθονίους δαίμονες. Κατά την ελληνική παράδοση, οι θεοί πρώτα τιμώνται, έπειτα οι ήρωες, και έπειτα είναι αντικείμενο σεβασμού οι καταχθόνιοι δαίμονες. Και όλα τούτα σύμφωνα με τον Νόμο, σεβόμενοι τον Όρκο. Νόμος είναι ο συμπαντικός, και Όρκος είναι η τήρηση και ο σεβασμός της τάξης αυτής. Αμέσως μετά, τα έπη συνεχίζουν με τα κατώτερα γένη, και συγκεκριμένα με τις σχέσεις μεταξύ των συγγενών και των φίλων. Η παράβαση του ιερού Νόμου-Όρκου συνιστά ακριβώς τα «βλάσφημα» που αναφέρει ο Κέλσος.

Στο υπόμνημα του Ιεροκλέους στα «Χρυσά Έπη», ο φιλόσοφος εξηγεί ότι όλα τα όντα που πηγάζουν από το Αίτιο-Πηγή, είναι εικόνες του, κατά τάξη και ιεραρχία. Διαβάζουμε για τη σχέση του Αιτίου προς τους θεούς και ποιά η στάση του θεοσεβούς ανθρώπου: *«Πρέπει να τιμούμε τους θεούς του σύμπαντος τούτου συμφώνως με την τάξη με την οποία έχουν εγκατασταθεί και με τον αιώνιο Νόμο όστις τους παρήγαγε, εντάσσοντας τους μεν εις την πρώτη ουρανία σφαίρα, τους άλλους εις την δευτέρα, τους άλλους εις την τρίτη μέχρις ότου όλοι οι κύκλοι συμπληρώθηκαν. Το να τους σεβόμαστε και να τους τιμούμε κατά την τάξη και την ιεραρχία συμφώνως προς την οποία τάχθηκαν από τον δημιουργό και πατέρα τους, ισοδυναμεί προς το να υπακούμε εις τον θείο Νόμο»*. Παρακάτω, δίνει και

ένα σύντομο ιεραρχικό διάγραμμα, για τα γένη που είναι σε ανώτερη κλίμακα από τον άνθρωπο. Πρώτα είναι το Αίτιο. Ακολουθούν οι αθάνατοι θεοί των οποίων οι ουσίες είναι άτρεπτες και αποτελούν τις άφθαρτες και αναλλοίωτες εικόνες του Αιτίου τους. Ακολουθούν οι αγαυοί (φωτεινοί-αγαθοί) ήρωες, που ιεραρχικώς υποδιαιρούνται σε αγγέλους, φύσει δαίμονες, και σε ήρωες με την ειδικότερη σημασία. Τέλος, οι καταχθόνιοι δαίμονες (κατά σχέση). Στο «Περί θεών και κόσμου», ο φίλος και συνεργάτης του Ιουλιανού Σαλούστιος, ανάμεσα στο γένος των θεών, διακρίνει τους εγκόσμους και τους υπερκόσμους ανάλογα με το τι κάνουν και σε τι εφορεύουν. Στους εγκοσμίους θεούς κατατάσσονται και οι ολύμπιοι, οι οποίοι πάλι διακρίνονται σε τέσσερις τριάδες. Αν πάμε στον Ιάμβλιχο και Πρόκλο, οι υποδιαιρέσεις αναφέρονται ακόμα πιο αναλυτικά. Παρατηρούμε ότι καθώς προχωρούν οι αιώνες, τόσο πιο λεπτές γίνονται οι διακρίσεις. Θεωρώ ότι οι φιλόσοφοι αναγκάστηκαν να προβούν σε αυτές τις διακρίσεις εξαιτίας της χριστιανικής θεολογίας. Έπρεπε να διακριθούν αυτά τα δύο συστήματα, για να μην επικρατήσει η «μεγάλη σύγχυση», όπως χαρακτήριζαν τον χριστιανισμό οι νεοπλατωνικοί.

Φρονώ ότι αυτά είναι αρκετά για να καταλάβουμε το μέγεθος της διαστρέβλωσης που επιχειρείται από ανθρώπους που δέχονται την ύπαρξη των Ολυμπίων, αλλά τους θέλουν ως «υπηρέτες» και «προαγγέλους» του Ιησού. Είτε αυτοί έδρασαν τότε είτε δρουν στη σύγχρονη εποχή. Αυτοί οι τελευταίοι φέρουν στα βιβλία τους αντιρρήσεις. Ωστόσο, η θέση τους ότι οι θεοί των αρχαίων ήταν άγγελοι και υπηρέτες του Υψίστου Θεού, δεν μπορεί να στηριχθεί σε κανένα σύγγραμμα εθνικού, παρεκτός σε χριστιανικά συγγράμματα και σε πλαστούς χρησμούς.

Ο ισχυρισμός τους ότι στον πλατωνικό διάλογο «Τίμαιος» οι ολύμπιοι αποκαλούνται «κατώτεροι θεοί» και παιδιά του Αγαθού Δημιουργού, δεν αποδεικνύει ότι είναι «άγγελοι» και «προάγγελοι»(!) του...Ιησού. Συμφώνως προς το ελληνικό σύστημα, ο Πλάτων κάνει τη σαφή διάκριση μεταξύ της Πηγής-Αιτίου (το οποίο αποκαλείται επίσης Εν, Άρρητον, το Αγαθόν) και το οποίο τοποθετείται «επέκεινα της ουσίας» (Πλάτων, «Πολιτεία», 6ο βιβλίο, 509b), και των υπολοίπων όντων. Και γίνεται φανερό από το ότι ο πυθαγόρειος Τίμαιος πριν αρχίσει την ομιλία του, προτρέπεται από τον Σωκράτη να επικαλεστεί τους θεούς (27b). Επίσης, ο Πλάτων ξεχωρίζει τον «δημιουργό» Νου από τα γένη των θεών, τους οποίους αποκαλεί θεούς και όχι αγγέλους (41 a). Ο Πλάτων γράφει συμβολικά και με εκφράσεις που ταιριάζουν σε ανθρώπους, κάτι που σημαίνει ότι αυτά δεν πρέπει να εκλαμβάνονται κατά γράμμα. Για παράδειγμα, ο «δημιουργός» δεν πήρε

κυριολεκτικά έναν υλικό κρατήρα όπου ανακάτεψε διαφορετικής ποιότητας μίγματα για να φτιάξει τα είδη των ψυχών. Άλλωστε, ο ίδιος ο Πλάτων κατακρίνει στον διάλογο «Πολιτεία» όσους εκλαμβάνουν οτιδήποτε αφορά τους θεούς και βρίσκονται στους μύθους, κατά τρόπο που θα ταίριαζε στους ανθρώπους. Για αυτό το λόγο, όλες οι συμβολικές εκφράσεις αναλύονται από τον Πρόκλο σε μια σειρά υπομνημάτων.

Η αγγελική φύση των ολυμπίων και...τα ερμητικά κείμενα

Άλλος ισχυρισμός τους, είναι από τα ερμητικά κείμενα, που κατ' αυτούς, δείχνουν την αγγελική φύση των Ολυμπίων. Ας τα πάρουμε όμως από την αρχή, με σειρά και κατά τάξη.

Πολλοί θεωρούν ότι κατά την αρχαία παράδοση, ο Ερμής ο Τρισμέγιστος ήταν κάποιος μεγάλος φιλόσοφος, μύστης, ή και αλχημιστής. Αυτή η άποψη είναι μεταγενέστερη και δεν συμφωνεί με τις πηγές. Οι αρχαίοι ποτέ δεν έδιναν ονόματα θεών σε ανθρώπους. Μόνο σύνθετα ονόματα. Δηλαδή, όχι Ερμής, αλλά Ερμογένης ή Ερμιόνη, Έρμιππος, Ερμώναξ, Ερμοκρέων κ.λπ. Εφόσον όμως ο Ερμής δεν είναι άνθρωπος, άρα αυτομάτως δεν έχει και ανθρώπινη καταγωγή. Ούτε Έλληνα ούτε Αιγύπτιο. Όσον αφορά τον προσδιορισμό του ως «Τρισμέγιστος», έχουν κατά καιρούς προταθεί διάφορες ερμηνείες. Ο Αριστοτέλης αναφέρει τον αριθμό τρία ως τον νόμο δια του οποίου γίνεται η διάταξη στο παν. Διότι κάθε επιμέρους πράγμα έχει αρχή, μέση, και τέλος. Συμβολίζει επίσης τρεις αρχές: Το Μοιραίο, την Ανάγκη, και την Τάξη. Επίσης δηλώνει την ισορροπία των αντιθέτων. Είναι φανερό ότι αυτά σχετίζονται με το λόγο (λογική, αίτιο-αιτιατό) που διέπει το σύμπαν, του οποίου έφορος είναι ο θεός Ερμής.

Επίσης, έχει διαδοθεί η (κατ' εμέ) λανθασμένη εντύπωση ότι ο Ερμής ο Τρισμέγιστος προέρχεται από την αιγυπτιακή παράδοση. Όμως αν μελετήσουμε το έργο του Πλουτάρχου «Περί Ίσιδος και Οσίριδος», θα διαπιστώσουμε μέσα από τις πληροφορίες του κειμένου ότι στην πραγματικότητα ο αιγυπτιακός και ο ελληνικός πολιτισμός είναι σαν τα συγκοινωνούντα δοχεία, με τον ελληνικό να επέχει θέση γεννήτορα σε σχέση με τον αιγυπτιακό που επέχει θέση τέκνου. Αυτή η θεώρηση ενισχύεται από επιπλέον πληροφορίες που μας παρέχει η αρχαία ελληνική γραμματεία. Στις αναφορές της Μυθολογικής Βιβλιοθήκης του Απολλόδωρου, στην σημερινή Αίγυπτο (αλλά και γενικότερα στην Β. Αφρική που τότε την αποκαλούσαν Λιβύη), βλέπουμε να επικρατεί το ελληνικό στοιχείο. Ο ιστορικός Διόδωρος ο Σικελιώτης, στο πρώτο βιβλίο της Ιστορικής Βιβλιοθήκης, χωρίζει την αιγυπτιακή ιστορία σε τρεις περιόδους. α) την εποχή της βασιλείας

των θεών, β) την εποχή της βασιλείας των ημιθέων, και γ) των φαραώ. Για την πρώτη εκείνη περίοδο αναφέρονται τα ονόματα όπως Ήλιος, Ήφαιστος, Κρόνος, Δίας κ.λπ.

Στο κείμενο του Διοδώρου, υπάρχουν ενσωματωμένα τα λόγια του αρχαίου σχολιαστή. Αυτός αναφέρει ότι «*Το πρώτο βιβλίο του Διόδωρου επειδή είναι μεγάλο χωρίζεται σε δύο μέρη· το πρώτο περιέχει προοίμιο του όλου έργου και τις θεωρίες των αιγυπτίων για τη γένεση του κόσμου και τη δημιουργία των πάντων καθώς και για τους θεούς, όσους έκτισαν στην Αίγυπτο πόλεις με το όνομά τους*» (παράγραφος 42). Στον διάλογο «Κρατύλος» του Πλάτωνος βρίσκουμε πολλές ετυμολογήσεις των ονομάτων αυτών, που αποδεικνύονται ελληνικές, καθώς υπάρχει άμεση σχέση μεταξύ σημαίνοντος και σημαινομένου. Οι περισσότερες από αυτές βασίζονται στην δωρική διάλεκτο, που είναι και η αρχαιότερη. Ο Διογένης ο Λαέρτιος στο προοίμιο του έργου του «Περί βίων φιλοσόφων». αναφέρει ότι από τον Ήφαιστο άρχισε η φιλοσοφία. Το όνομα δηλώνει τον βαθύ γνώστη του φωτός ($H + \text{Φαιστός} > H + \text{φάεος} \text{ίστωρ} = \text{Ήφαιστος}$). Το γράμμα γιώτα μετατρέπεται σε «ήτα» χάριν μεγαλοπρεπείας, επειδή όταν το προφέρουμε, τραβάμε σε μάκρος. Όπου στην ιωνική διάλεκτο έχουμε «ήτα», στην δωρική έχουμε άλφα. Έτσι, στην δωρική ο «ήλιος» λέγονταν «άλιος», ο «Ήφαιστος» λέγονταν «Άφαιστος».

Επίσης, ο Ηρόδοτος αναφέρει ότι η «*Αίγυπτος, ες την Έλληνες ναυτίλλονται, εστί αιγυπτίοισι επίκτητος τε γη*» (Δεύτερο βιβλίο, 5.1). Μια γη που απέκτησαν και την κατοίκησαν ερχόμενοι από αλλού. Δυστυχώς, με το πέρασμα των αιώνων, οι αιγύπτιοι ιδιοποιήθηκαν την ελληνική γνώση (όπως μας λέει σε αρκετά σημεία ο Διόδωρος), κάτι που συνηγορεί στις πληροφορίες του Πλάτωνος στον διάλογο «Τίμαιος». Έτσι, δημιουργήθηκε η μεγάλη πλάνη ότι τα ερμητικά κείμενα έχουν δήθεν αιγυπτιακές καταβολές.

Ωστόσο προκύπτουν κάποια ερωτήματα. Πώς είναι δυνατόν να αποδίδεται η συγγραφή των ερμητικών κειμένων σε έναν θεό; Πώς δεν ισχύει η αιγυπτιακή τους καταβολή, εφόσον αυτά μεταφράστηκαν από την ιδεογραφική ιερογλυφική γραφή των αιγυπτίων στα ελληνικά από τον Βίτυ; Σαφώς, δεν ήταν αφελείς οι αρχαίοι να νομίζουν ότι ένας θεός γράφει βιβλία. Είχαμε αναφερθεί παραπάνω ότι κατά τις προόδους δημιουργούνται σειρές οντοτήτων. Τα κείμενα αποδίδονται στον Ερμή επειδή πιστεύονταν ότι οι φιλόσοφοι που εργάστηκαν σε αυτά τα κείμενα (ανεξαρτήτως εποχής), ανήκαν στην ερμαϊκή σειρά. Οι παλαιότεροι συγγραφείς (όπως ο Ιάμβλιχος και άλλοι) μαρτυρούν για χιλιάδες τέτοια κείμενα, αλλά ένεκα της χριστιανικής λαίλαπας, σήμερα διαθέτουμε εμφανέστατα λιγότερα. Όσον

αφορά την μετάφρασή τους στην ελληνική, αυτή τοποθετείται μόλις στον 8ο αιώνα π.κ.ε. Η απόδοση τόσο λεπτών εννοιών μέσω της ιδεογραφικής γραφής είναι αδύνατη. Ακόμα, οι διάλογοι περιλαμβάνουν ονόματα που είναι ελληνικά, όπως «Κρόνος», «Ουρανός». Ακόμα και το «Όσιρις» και «Ίσιδα», έχουν ελληνική ετυμολογία κατά τον Πλούταρχο. Ακόμα, στο ερμητικό κείμενο «Τέλειος Λόγος», γίνεται διάκριση μεταξύ «βαρβάρων» και «μη», μια διάκριση ελληνική. Όπου «βάρβαρος» σήμαινε έως και τον 5ο αιώνα π.κ.ε τον μη Έλληνα.

Γράφτηκαν από ανθρώπους μνημένους και αποδόθηκαν στον Ερμή ένεκα της διδασκαλίας τους. Για παράδειγμα, στον λόγο «Ποιμάνδρης», ο Ερμής ο Τρισμέγιστος έρχεται σε έκσταση και μετεωρίζεται. Αυτό προϋποθέτει υλικό σώμα από το οποίο αποσπάται το πνευματικό μέρος, και το επιτύγχαναν οι μύστες μέσω διαλογισμού.

Σε κανένα σημείο των κειμένων της ερμητικής συλλογής, δεν υπάρχει η ταύτιση των Ολυμπίων με τους αγγέλους της χριστιανικής θρησκείας. Αντιθέτως, υπάρχει σαφής διάκριση στα γένη.

Έτσι, έχουμε στον «Τέλειο λόγο»: *«Υπάρχουν πολλά γένη θεών (...) υπάρχουν λοιπόν νοητοί θεοί (...) υποδεέστεροι αυτών οι αισθητοί θεοί. [...] Επίσης υπάρχουν θεοί, που οι δυνάμεις και οι λειτουργίες τους εκτείνονται σε όλα τα υπαρκτά πράγματα. Αλλά ο θεός που διαμένει πάνω από τον ύψιστο ουρανό, είναι πανταχού παρών και από παντού εποπτεύει τα πάντα. Η διαμονή του είναι πέραν του ουρανού, πέραν των άστρων και των πραγμάτων που έχουν σώμα. Έτσι τα θνητά όντα συνδέονται με τα αθάνατα και όσα γίνονται αντιληπτά με τις αισθήσεις, συνδέονται με εκείνα που είναι πέραν των αισθήσεων. Αλλά η θέληση του θεού που στέκει πάνω από όλα έχει τον υπέρτατο έλεγχο. Έτσι όλα συνδέονται μαζί και αμοιβαία σε μια συνεχή αλυσίδα που εκτείνεται από το κατώτερο ως το ύψιστο ον»* (παράγραφοι 263-268). Εδώ έχουμε σαφέστατα ιεραρχία, απορροή, οργανική σύνδεση, που παρουσιάζεται ως μια αλυσίδα αποτελούμενη από κρίκους (τάξεις), που αρχίζει από το ανώτερο και φτάνει στο κατώτερο. Το ότι ο θεός διαμένει πάνω από τον ύψιστο ουρανό, ισοδυναμεί με το «επέκεινα της ουσίας» του Πλάτωνος. Ότι το Αγαθόν είναι επέκεινα του Νου. Και για να μην νομίσει κανείς ότι έχουμε να κάνουμε με πανθεϊσμό, αναφέρεται λίγο πιο κάτω: *«Αυτός ο αισθητός κόσμος είναι υποδοχέας όλων των αισθητών μορφών ή ιδιοτήτων των σωμάτων»* (269). Κάτι που σημαίνει ότι το αισθητό δεν ταυτίζεται με το αίτιό του.

«Τι θα έλεγες πως είναι το Αγαθό; Το αρχετυπικό φως, του οποίου οι ακτίνες είναι

ο Νους και η αλήθεια. Και ο Θεός τί είναι; Εκείνος που δεν είναι τίποτα απ' αυτά, αλλά αντίθετα είναι η αιτία της ύπαρξης όλων αυτών και όλων και του καθενός από όλα τα όντα. [...] Ο Θεός λοιπόν δεν είναι Νους, αλλά η αιτία του Νου. Συνεπώς πρέπει να αποδίδουμε σεβασμό στον Θεό με δύο ονόματα που ταιριάζουν μόνο σ' αυτόν και σε κανέναν άλλο. Γιατί κανένας άλλος από τους αποκαλούμενους θεούς, ούτε από τους ανθρώπους ή τους δαίμονες, κανείς δεν μπορεί να είναι σε οποιονδήποτε βαθμό αγαθός, παρά μόνο ο Θεός. [...] Όλοι οι άλλοι αθάνατοι θεοί, αποκαλούνται αγαθοί, για να τιμηθούν με το όνομα του Θεού· αλλά ο Θεός είναι στη φύση του αγαθός και δεν τιμάται απλώς με το όνομα αυτό. Γιατί η φύση του Θεού είναι μια, δηλαδή του Αγαθού. Ο Θεός λοιπόν είναι το Αγαθό, και το Αγαθό είναι ο Θεός» (Λόγος Καθολικός, 44-49).

Άλλη μια απόδειξη από τα ερμητικά κείμενα ότι το Αγαθόν δεν ταυτίζεται με τον Νου, και ότι δεν είναι τίποτα από τα υπόλοιπα όντα. Εξαιτίας της διαφοράς του ενός από όλα τα άλλα όντα, και επειδή μόνο το Εν είναι το Αγαθόν, για αυτό το λόγο λέγεται ότι «κανείς δεν μπορεί να είναι σε οποιονδήποτε βαθμό αγαθός» παρά το Εν. Για αυτό και η φιλοσοφία, διακρίνει το Αγαθόν από τα επιμέρους αγαθά, ονομάζοντας τα δεύτερα «αγαθοειδή». Δηλαδή, έχοντας τη μορφή του αγαθού και μετέχοντας σε αυτό. Αυτό ισοδυναμεί με αυτό που γράφει ο Ιεροκλής στο υπόμνημά του στα «Χρυσά Έπη», ότι όλα τα υπόλοιπα είναι σταθερές εικόνες του αρχετύπου.

Άλλες «αποδείξεις» που φέρουν στο προσκήνιο, είναι από το έργο του νεοπλατωνικού φιλοσόφου Πορφυρίου, **«Περί της εκλογίων φιλοσοφίας»**.

Για τα έργα του Πορφυρίου δεν έχουμε κανέναν ολοκληρωμένο κατάλογο. Στο λεξικό Σούδα, αναφέρονται αρκετά συγγράμματά του, αλλά όχι όλα. Ωστόσο, δεν αναφέρεται εκεί ρητά το συγκεκριμένο έργο. Ο Ευνάπιος περιλαμβάνει το βίο του Πορφυρίου στο «Βίοι φιλοσόφων και σοφιστών», αλλά δεν μας παρέχει κατάλογο με τα έργα του. Έχει μόνο μια αναφορά, η οποία δεν είναι ιδιαίτερα διαφωτιστική, και η οποία επιδέχεται ερμηνειών. «Αυτός μεν ουν φησί (νέος δε ων ίσως ταύτα έγγραφεν, ως έοικεν), επιτυχείν χρηστηρίω μηδενί των δημοσίων· εν δε αυτώ τω βιβλίω καταγράφει, και μετά ταύτα άλλα πραγματεύεται πολλά, όπως χρη τούτων ποιείσθαι την επιμέλειαν» (4.11-12). Η σημασία του χωρίου αλλάζει ανάλογα με το αν εκλάβει κανείς κυριολεκτικά ή μεταφορικά τη φράση «επιτυχείν χρηστηρίω μηδενί των δημοσίων». Η φράση αποδίδεται στον Κάκτο: «ότι έδινε χρησμό διαφορετικό από τους συνηθισμένους». Αμέσως προηγουμένως, ο Ευνάπιος είχε γράψει: «Ο Πλωτίνος εξαιτίας της ουράνιας ψυχής του, του ασαφούς και

αινιγματικού χαρακτήρα των λόγων του (κείμενο: «τω λοξώ και αινιγματώδει των λόγων του»), φαινόταν βαρύς και δυσνόητος· ο Πορφύριος, αντίθετα, όπως ο Ερμής που ρίχνει την αλυσίδα του στους ανθρώπους, με την πολύπλευρη παιδεία του μιλούσε για όλα τα θέματα με σαφήνεια και ευκρίνεια (κείμενο: «πάντα εις το εύγνωστον και καθαρόν»). Οι λέξεις «λοξώ» και «αινιγματώδει» παραπέμπει στον Απόλλωνα, τον θεό της μαντικής και των χρησμών. Είναι γνωστό ότι οι χρησμοί είχαν ανάγκη ορθής ερμηνείας. Όπως λέει και ο Ηράκλειτος ο Εφέσιος, «ο άναξ, ου το μαντείον εστί το εν Δελφοίς, ούτε λέγει ούτε κρύπτει αλλά σημαίνει» (απόσπασμα 93). Κατά κάποιον τρόπο, ο λόγος του Πλωτίνου (που στην πραγματικότητα ήταν σημειώσεις του ίδιου και προορίζονταν για τον εαυτό του) χριζει αναλύσεως και εξηγήσεως, και τον ρόλο του εξηγητή έπαιξε ο Πορφύριος. Ας θυμηθούμε ότι ο Πορφύριος ήταν που έβαλε σε τάξη τις πενήντα τέσσερις πραγματείες του Πλωτίνου θέτοντάς τες σε σειρά κατά θέμα, και όσα δυσνόητα σημεία εύρισκε, τα εξομάλυνε. Αυτά τα αναφέρει ο Πορφύριος στο έργο του «Περί Πλωτίνου βίου και της τάξεως των βιβλίων αυτού». Μάλιστα το άλλο έργο του Πορφυρίου, «Αφορμαί προς νοητά», είναι μια επιτομή των «Εννεάδων». Ποτέ ο Πλωτίνος ή ο Πορφύριος δεν ήσαν ιερείς ή ιερουργοί για να αποδοθεί σε αυτούς η κατά γράμμα ερμηνεία του παραπάνω χωρίου του Ευναπίου. Με άλλα λόγια, τους αινιγματικούς λόγους του Πλωτίνου που έμοιαζαν με «χρησμούς», ο Πορφύριος τους μετέφερε πιο απλά και κατανοητά εκλαϊκεύοντας τους.

Αυτήν την αναφορά την λαμβάνει ο Ευνάπιος από βιβλίο του Πορφυρίου το οποίο δεν κατονομάζει, και που θεωρεί ότι γράφτηκε όταν ο Πορφύριος ήταν νέος. Σε αυτό ο Πορφύριος πραγματεύεται πολλά ακόμα θέματα και πως πρέπει να γίνεται η επιμέλειά τους.

Ακόμα όμως και αν δεχτούμε την κατά γράμμα ερμηνεία, καθώς ορισμένοι αποδίδουν τη παραπάνω φράση ως «βρήκε χρησμούς διαφορετικούς από του συνηθισμένους» τους οποίους κατέγραψε σε βιβλίο, δεν μπορούμε να είμαστε βέβαιοι για την αυθεντικότητα του βιβλίου ή για το αν ανήκει πράγματι στον γνωστό φιλόσοφο ή σε κάποιον άλλο Πορφύριο. Και για αυτό έχουμε δύο ισχυρές ενδείξεις.

Καταρχήν, σήμερα υπάρχουν μόνο αποσπάσματα. Εάν υπήρξε ένα τέτοιο βιβλίο με χρησμούς, τότε γιατί ο Ευσέβιος που υποτίθεται ότι παραθέτει από αυτό στην «Ευαγγελική προπαρασκευή», δεν παρουσιάζει τα χωρία που παρουσιάζουν οι σημερινοί υποστηρικτές του τέτοιου είδους ελληνοχριστιανικών συνθέσεων; Ο ίδιος ο Ευσέβιος θα είχε κάθε λόγο και κίνητρο να κατατροπώσει έναν δηλωμένο

εχθρό του χ

Χριστιανισμού, με το να παραθέσει τα υποτιθέμενα λόγια του, με τα οποία ο Πορφύριος θα «ομολογούσε» ότι οι θεοί λειτούργησαν ως προάγγελοι του Ιησού. Ο Ευσέβιος γνωρίζει τους πλαστογραφημένους σιβυλλικούς χρησμούς, καθώς αναφέρεται σε αυτούς σε άλλα έργα του. Όχι όμως δεν κάνει καθόλου μνεία, αλλά αντιθέτως, αυτά που παραθέτει (και αφορούν χρησμούς από θυσίες ζώων) έρχονται σε αντίθεση με το «Περί αποχής εμψύχων» του Πορφυρίου. Αλλά και οι ίδιοι οι εθνικοί συγγραφείς, ενώ παραθέτουν από τον Πορφύριο και αναφέρονται σε αυτόν συχνά, ποτέ δεν αναφέρονται στο επίμαχο έργο.

Είτε λοιπόν δεν υπήρξε ποτέ ένα τέτοιο κείμενο, είτε υπήρξε. Αν δεν υπήρξε, τότε πλαστογραφήθηκε. Αν υπήρξε, είτε εσφαλμένα αποδίδεται στον γνωστό Πορφύριο, είτε πλαστογραφήθηκε εν μέρει.

Για αυτόν τον λόγο, το «Περί της εκ λογίων φιλοσοφίας» δεν είναι αποδεκτό ως γνήσιο σύγγραμμα του Πορφυρίου από αρκετούς μελετητές. Ο Charles B. Waite, στο έργο του «History of the Christian religion, to the year two hundred, 1881», θεωρεί ότι πρόκειται περί πλαστογραφίας.

Eusebius quotes, as evidence of the truth of the Christian religion, from a pretended work of Porphyry, entitled "The Philosophy of Oracles," a work never heard of before the time of Eusebius, and never since, but from those who accept as authority the author of the ecclesiastical history. The majority of scholars are pretty well satisfied, that such a work never existed. Porphyry flourished in the latter part of the third century. He was an active opponent of the Christian religion. He wrote so strongly and powerfully against it, that his writings were, by an edict of Constantine, condemned to the flames. Porphyry is made to speak of Christianity, as the "prevailing religion;" which it was not, until fifty years after Porphyry.

(σ. 294)

Επειδή το βιβλίο είναι ξενόγλωσσο, ακολουθεί η δική μου μετάφραση:

«Ο Ευσέβιος παραθέτει, ως απόδειξη της αλήθειας της χριστιανικής θρησκείας, από ένα υποτιθέμενο έργο του Πορφυρίου, που τιτλοφορούνταν "Η φιλοσοφία των χρησμών" (σημ.: είναι το «Περί της εκ λογίων φιλοσοφίας», όπου το «λόγια» σημαίνει τους χρησμούς), ένα έργο που ποτέ δεν ακούστηκε πριν την εποχή του Ευσεβίου, και ποτέ έκτοτε, αλλά από εκείνους που δέχονται ως αυθεντία τον

συγγραφέα της εκκλησιαστικής ιστορίας. Η πλειοψηφία των φιλόλογων είναι πεπεισμένη ότι τέτοιο έργο ποτέ δεν υπήρξε. Ο Πορφύριος ήκμασε κατά τα τέλη του τρίτου αιώνας. Ήταν ένας δραστήριος αντίπαλος της χριστιανικής θρησκείας. Έγραψε τόσο δυνατά και ισχυρά εναντίον της, ώστε τα συγγράμματά του καταδικάστηκαν στην πυρά από ένα έδικοτο του Κωνσταντίνου. Ο Πορφύριος παρουσιάζεται να μιλάει για τον Χριστιανισμό ως την επικρατούσα θρησκεία, η οποία δεν ήταν (σημ.: εννοείται "επικρατούσα"), παρά μόνο πενήντα χρόνια μετά τον Πορφύριο».

Πριν τον Θεοδόσιο τον Β΄ (τον «Μικρό») που είχε εκδώσει το γνωστό διάταγμα περί της καύσης του έργου «Κατά Χριστιανών», το ίδιο πρέπει να έγινε και επί Κωνσταντίνου, και μάλιστα μετά το 325 (όπου έχουμε την «οικουμενική» στη Νίκαια). Γράφει ο Φώτιος επ' αυτού στο «Σύνταγμα Κανόνων»: «Τα συγγράμματα του Πορφυρίου και άλλων εναντίον των χριστιανών να καίγονται, καθώς και του Νεστορίου και όσα δεν συμφωνούν με τις συνόδους της Νικαίας και της Εφέσου και με τον Κύριλλο Αλεξανδρείας, από των οποίων την πίστη δεν πρέπει να παρεκκλίνομε, ενώ όσοι έχουν τα βιβλία που είπαμε και τα διαβάζουν να τιμωρούνται με την έσχατη ποινή» (ΕΠΕ 11,σ. 63).

Ο Ντέσνερ γράφει: «Ο Κωνσταντίνος διέταξε να κάψουν και τα δεκαπέντε βιβλία "Κατά Χριστιανών" του Πορφυρίου, του οξυδερκέστερου αντιπάλου των χριστιανών της προκωνσταντίνειας περιόδου - "η πρώτη κρατική απαγόρευση βιβλίων προς όφελος της Εκκλησίας" (Χάρνακ). Και το 488 οι διάδοχοι του Θεοδόσιου Β΄ και Βαλεντινιανός Γ΄ αναθεμάτισαν για άλλη μια φορά την εριστική πραγματεία του Πορφυρίου και την καταδίκασαν στην πυρά...» (Η εγκληματική ιστορία του Χριστιανισμού, τ. Β΄, σ. 338).

Οι υποστηρικτές των ελληνοχριστιανικών συνθέσεων, υποστηρίζουν ότι ο Πορφύριος δέχεται τους Ολυμπίους ως προαγγέλους του Ιησού! Και παραθέτουν:

«Διότι οι θεοί φανέρωσαν ότι ο Χριστός έχει υπάρξει ευσεβέστατος και αθάνατος, και με ωραιότατα λόγια αυτόν μνημονεύουν» (Πορφύριος, Περί της εκ λογίων φιλοσοφίας, επίλογος).

Ακόμα, «ΤΟΝ ΓΑΡ ΧΡΙΣΤΟΝ ΟΙ ΘΕΟΙ ΕΥΣΕΒΕΣΤΑΤΟΝ ΑΠΕΦΗΝΑΝΤΟ ΚΑΙ ΑΘΑΝΑΤΟΝ ΓΕΓΟΝΟΤΑ, ΕΥΦΗΜΩΣ ΤΕ ΑΥΤΟΥ ΜΝΗΜΟΝΕΥΟΥΣΙ». Δηλαδή, «Διότι οι θεοί φανέρωσαν ότι ο Χριστός έχει υπάρξει ευσεβέστατος και αθάνατος, και με ωραιότατα λόγια αυτόν μνημονεύουν» (ο. π).

Ας δούμε όμως μερικά από όσα αναφέρει ο Πορφύριος για τον Ιησού και πως εκφράζονται οι χριστιανοί συγγραφείς για αυτόν, μέσα από αποσπάσματα του «Κατά Χριστιανών».

Στο απόσπασμα 62 ο Πορφύριος χαρακτηρίζει τον Ιησού απαίδευτο, δηλαδή αφιλοσόφητο· *«κακείνο μεστόν ασαφείας, μεστόν δ' απαιδευσίας το ρήμα καθέστηκε το υπό Ιησού τοις μαθηταίς λεγόμενον...»*. Και καταλήγει ότι αυτά *«ουκ άξια παιδός θεού τα ρήματα, αλλ' ουδ' ανθρώπου σοφού θανάτου καταφρονούντος»*. Στο απόσπασμα 63 συγκρίνει τη στάση του Ιησού με εκείνη του Απολλώνιου Τυανέα κατά τη δίκη τους. Ο Ιησούς δεν είπε τίποτα άξιο σοφού και θεϊκού ανθρώπου, ούτε τους παίδευσε για να τους κάνει καλύτερους. Στο απόσπασμα 64 αρνείται την ανάσταση του Ιησού διατυπώνοντας το ερώτημα: *«τίνος χάριν ο Ιησούς μετά το παθείν αυτόν, ως φατέ, και αναστήναι ουκ εμφανίζεται Πιλάτω τω κολάσαντι αυτόν και λέγοντι μηδέν άξιον πεπραχθέναι θανάτου, ή Ηρώδη τω των Ιουδαίων βασιλεί, ή τω αρχιερεί της Ιουδαικής φρατρίας, ή πολλοίς άμα και αξιοπίστοις και μάλιστα Ρωμαίων την τε βουλή και τω δήμω...;»*. Στο απόσπασμα 77 θεωρεί ότι αν έστω υποθετικά υπάρχει κάποιος που πιστεύει ότι οι θεοί κατοικούν μέσα στα αγάλματα, αυτός έχει καλύτερη άποψη από εκείνον που πιστεύει ότι το θείο μπήκε στην κοιλιά της Μαρίας, κυοφορήθηκε, γεννήθηκε, και σπαργανώθηκε.

Θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι ο Πορφύριος καταφέρεται ενάντια στον Ιησού των χριστιανικών ευαγγελίων και όχι στον «αληθινό» Ιησού της ιστορίας. Πουθενά όμως ο Πορφύριος δεν κάνει τη διάκριση αυτή. Μάλιστα στο απόσπασμα 15 δηλώνει ξεκάθαρα ότι οι ευαγγελιστές είναι *«εφευρετάς ουχ ίστορας των περί τον Ιησούν γεγενήσθαι πράξεων»*. Δηλαδή, τα ευαγγέλια δεν μεταφέρουν έστω και παραποιημένο το βίο του Ιησού, αλλά τον εφεύρουν, επινοούν, κατασκευάζουν εξ αρχής.

Στο απόσπασμα 1 καθίσταται σαφέστατο ότι ο Πορφύριος δεν δέχεται καμία μίξη στα άμεικτα. Χαρακτηρίζει τους χριστιανούς ως άθεους· *«άθεοι οι των πατρίων εθών αποστάντες»*, οι οποίοι έγιναν ζηλωτές των *«παρά πάσι διαβεβλημένων ιουδαϊκών μυθολογημάτων»*, και οι οποίοι τελικά χάραξαν για τους εαυτούς τους έναν νέο και έρημο δρόμο *«μήτε τα Ελλήνων μήτε τα Ιουδαίων φυλάττουσαν»*. Δηλαδή, κατά τον φιλόσοφο, ο Χριστιανισμός διέστρεψε τόσο τα ιουδαϊκά (από όπου προέκυψε), όσο και τα ελληνικά (από τα οποία προσπάθησε να πάρει επιλεκτικά). Μια κατάσταση συγχύσεως.

Στο απόσπασμα 39, ο Πορφύριος συγκρίνει τον Αμμώνιο με τον Ωριγένη. Ο πρώτος ενώ ήταν χριστιανός αρχικά, όταν άρχισε να μελετά τη φιλοσοφία, «πολιτείαν μετεβάλετο». Ο δεύτερος, «Έλλην εν Έλλησιν παιδευθείς λόγοις, προς το βάρβαρον εξώκειλεν τόλμημα», δηλαδή τον Χριστιανισμό. Αυτός, κατά τον Πορφύριο, υιοθέτησε τις ελληνικές απόψεις τις οποίες έμειξε σε ξένους μύθους.

Ας δούμε τώρα πώς χαρακτηρίζεται ο Πορφύριος από τους χριστιανούς συγγραφείς:

Ο Ιερώνυμος, ως ασεβή (απ. 2), σκύλο που γαυγίζει (απ. 3), αδαή και εγκληματικό (απ. 21a), βλάσφημο (απ. 21c). Ο Ευσέβιος, ως ειδωλολάτρη (απ. 40), συνήγορο των δαιμόνων (απ. 80). Ο Θεοδώρητος, ως της ασεβείας πρόμαχος (απ. 41), ο Σεβηριανός Γαβάλων, ως θεομίσητο (απ. 42).

Αυτά δεν συμβιβάζονται μεταξύ τους. Είτε το ένα είτε το άλλο, δεν είναι γνήσιο και αυθεντικό. Επειδή όμως σε καμία πηγή δεν μαρτυρείται μεταστροφή του Πορφυρίου στον Χριστιανισμό αλλά αντιθέτως παντού μαρτυρείται η σφοδρή κριτική του προς αυτόν, «μάλλον» έχουμε μια ακόμα χριστιανική απάτη!

Διομήδης